

ЗМІСТ

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА.....	1
ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА.....	2
ЕКОНОМІКА.....	3
ЕНЕРГЕТИКА.....	3
СОЦІОЛОГІЯ.....	4
ПОДІЇ ЦЕНТРУ РАЗУМКОВА.....	5

ЗАХОДУ БРАКУЄ РІШУЧОСТІ ДЕМОНСТРУВАТИ СВОЮ ВІЙСЬКОВУ ПЕРЕВАГУ НАД РОСІЄЮ

Володимир Путін у своєму нещодавньому інтерв'ю зробив наголос на наявності у Росії високотехнологічної зброї, яка готова для використання у разі «загрози» національній безпеці.

Очевидно, він говорив насамперед про російські крилаті ракети, які завдали удару по Сирії і, на думку керівництва Росії, послужили тією самою демонстрацією високотехнологічної зброї країни. Коментатори вже назвали цей удар найпотужнішим феєрверком до дня народження президента РФ.

Проте в цій заяві російського президента я б звернув увагу не стільки на слова про «високотехнологічну зброю», скільки на наявність волі «її застосувати, якщо це відповідає національним інтересам держави і російського народу». Як на мене, це повідомлення є найважливішим.

У протистоянні між Росією і Заходом останній, звичайно, має значну перевагу як у звичайному озброєнні, так і в технологіях. Але чого не вистачає Заходу, то

у цьому, на мою думку, полягає головне повідомлення російського президента, яке він спрямовує європейським лідерам і, звичайно, президентові США. Він використовує шантаж, і робить це достатньо успішно. Причому найбрутальніші заяви лунають у бік України.

Повна версія [ТЕКСТУ](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова
Олексій МЕЛЬНИК

це рішучості демонструвати свою силу. Я не говорю про удари у відповідь, я лише підкреслюю, що вся риторика націлена радше на заспокоєння Путіна, ніж на відправку йому серйозних сигналів, до яких він міг би прислухатися.

Путін, на відміну від західних лідерів, при кожній слушній нагоді демонструє агресію не лише на словах, але і на ділі. Більше того, він досить активно показує готовність проводити військові кампанії у різних частинах світу. У зв'язку з цим я б так само пригадав слова російського президента у фільмі «Крим. Повернення на батьківщину», де він говорить про готовність використовувати навіть ядерну зброю.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ СТАЛО МОЖЛИВИМ ЗАВДЯКИ ЗУСИЛЛЯМ УСЬОГО СУСПІЛЬСТВА

Навряд чи одними цифрами можна охарактеризувати ті процеси, які останнім часом відбулися в українській армії. Значне збільшення чисельності війська для фахівців не є визначальною характеристикою зростання його боєздатності. Так само, як і збільшення військового бюджету, хоча фінансовий бік справи — надзвичайно важливий, без нього не можна говорити про надійну оборону.

Прогрес у військовому будівництві України за останній рік відбувся величезний. Зруйновані

Збройні сили зуміли відродитися. Підставило їм плече все суспільство. На перших порах російської агресії воно взяло на себе левову частку зобов'язань із забезпечення армії, починаючи від елементарних побутових речей, закінчуючи військовим оснащенням. Ми маємо справді народну армію. Наші Збройні сили пройшли суттєву трансформацію. Сталося це не стільки завдяки зусиллям вищого командування — вони змінилися перед загрозою, яка постала перед країною.

Для того, щоб наша армія відповідала на всі виклики часу, їй бракує багато чого. А однією з найголовніших проблем є наше військове керівництво, той недолугий генералітет, який засідає у наших відомствах. Люди, які дискредитували себе на фронті, досі не понесли відповідальності. Вони мають піти, поступитися місцем молодим, які гідно проявили себе. Великою мірою це залежить від Верховного головнокомандувача.

Повна версія [ТЕКСТУ](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Олексій МЕЛЬНИК

ВІД САМОГО ПОЧАТКУ КОНФЛІКТ НА СХОДІ БУВ ІНСПІРОВАНИЙ ЗОВНІШНЬОЮ СИЛОЮ

Можливість застосування міжнародного досвіду до конфлікту на Донбасі суттєво обмежена тим фактором, що цей конфлікт було штучно створено. Він від самого початку був інспірований зовнішньою силою, і перспективи врегулювання цього конфлікту значною мірою залежать саме від того, яку роль відіграє в цій історії Росія. Набір інструментів, які можуть бути застосовані, є досить універсальним, і він прописаний у сумнозвісних Мінських

домовленостях. Це — припинення вогню, відведення ворогуючих сторін від лінії зіткнення, роззброєння і далі перехід до політичного етапу врегулювання.

На папері все виглядає начебто досить добре, якщо не вникати в нюанси. Одним із таких проблемних нюансів є те, що ці домовленості дають можливість Москві трактувати по-своєму їхні пункти. Це є свідченням того, що такий момент був допущений

свідомо, і Україну змусили сприйняти подібні умови під тиском як Москви, так і західних партнерів. Але ці умови є міною сповільненої дії, яку було закладено під час підписання перших і других домовленостей.

На мою думку, перша помилка, якої припустилися — це проблема з формалізацією цього конфлікту як міждержавного. Ніхто не оголосив стану війни з Росією. Багато хто плував таку постановку питання з оголошенням війни Росії. Це не так. Стан війни з Росією мав бути зафіксований на національному і

міжнародному рівнях, щоб позбавити Росію можливості грати роль посередника і миротворця. Наша влада мала бути більш наполегливою, щоб зафіксувати в тому числі в Мінських домовленостях чітке визначення, хто є тими «іноземними військами». Треба було записати, що мова йде саме про російські війська.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Олексій МЕЛЬНИК

БОЙОВИКИ НА ДОНБАСІ МОЖУТЬ СТАТИ «НАРОДНОЮ МІЛІЦІЄЮ»

До кінця року Україна має намір відновити контроль над кордоном з Росією у сепаратистських районах Донецької і Луганської областей. Відновлення контролю має відбутися в рамках виконання Мінських угод.

Проте, це не входить у плани Росії і не відповідає її баченню врегулювання ситуації на Сході України. РФ постарается зберегти контроль над конфліктом і спробує залишити за собою можливість загострити його в будь-який зручний для себе момент. Контроль над кордоном є одним із ключових елементів для забезпечення такого інструменту впливу на Україну, оскільки дає можливість перекидати на Донбас живу силу, техніку і так далі.

Послідовність реалізації заходів, передбачених Мінськими угодами, не дозволяє Україні вимагати відновлення контролю над кордоном як умови для проведення виборів у цих регіонах. Західні партнери тиснуть на Україну, аби вона провела місцеві вибори в сепаратистських регіонах, і лише після цього нібито відбудеться відновлення контролю.

Проте ми прекрасно розуміємо, що без виведення іноземних військ, роззброєння незаконних

військових формувань і відновлення контролю над кордоном жодних нормальних демократичних виборів там бути не може. Якщо слідувати досягнутим угодам, то збройні формування сепаратистів стануть так званою «народною міліцією». На мій погляд, повернення контролю над кордоном виглядатиме як передача її в управління тим же бойовикам «ДНР/ЛНР», які будуть проголошені якими-небудь «прикордонними військами».

Тобто формально ці сили будуть українськими, але Київ їх контролювати не зможе.

Це саме той сценарій, який сьогодні відпрацьовує Кремль, і якому, на жаль, підіграють західні лідери. Цей сценарій передбачає проведення псевдовиборів, тобто легалізацію контрольованої Кремлем влади на території України, примус української сторони до фінансування цих територій з державного бюджету, зокрема ворожих їй збройних формувань.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Олексій МЕЛЬНИК

КРЕМЛЬ СПРОБУЄ ВСТАНОВИТИ КОНТРОЛЬ НАД УКРАЇНОЮ ЧЕРЕЗ МІСЦЕВІ ВИБОРИ

Одним із завдань Росії є спроба добитися підконтрольності України через місцеві вибори.

Причому це стосується виборів у всій Україні, а не лише в підконтрольних сепаратистам регіонах. Стосовно місцевих виборів у так званих ДНР/ЛНР, то я вважаю їх такими, що не можуть бути реалізовані в принципі. Так, згідно з домовленостями, вони повинні відбутися за законами України. Але закон — це не папірець, це певний режим, де держава забезпечує виконання цього закону. Якщо на території цих республік немає партій, які повинні брати участь у виборах, немає передвиборчої кампанії і правоохоронних органів, що стежать за правопорядком, то ні про який закон не може йти мова.

На решті території України йде посилена боротьба за проникнення в місцеві органи влади (а якщо будуть оголошені дострокові парламентські вибори, то і до парламенту) тієї ж агентури Кремля. Якщо Путіну це вдасться, то сенсу в продовженні військової кампанії особливого не буде. Він досягне своїх цілей простішими методами, оскільки немає жодних підстав думати, що він відмовився від своїх цілей в Україні.

Якщо ж добитися своїх цілей мирними засобами йому не вдасться, то будуть задіяні немирні засоби. У цьому випадку, швидше за все, потрібно чекати відновлення інтенсивних бойових дій.

Крім того, якщо Україну все-таки змусять провести вибори у так званих ДНР/ЛНР, то далі послідує виконання інших вельми спірних пунктів: утворення місцевої міліції, прокуратури, амністія терористів і так далі. Українське суспільство на це не погодиться, тому можливе загострення ситуації всередині країни.

А якщо вибори на Донбасі відбудуться, і з'являться «легітимні» органи влади, то їм ніхто не завадить звернутися до Путіна із закликом ввести війська, для цього всі шляхи відкриті.

Повна версія [тексту](#)

Директор військових програм
Центру Разумкова,
Микола СУНГУРОВСЬКИЙ

Внутрішня політика

ЧЕРЕЗ ПОСТІЙНІ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ВТРАТИЛА СВОЮ ЛЕГІТИМНІСТЬ

Якщо подивитися на події, навколо Проекту Закону щодо внесення зміни до Конституції України, то можна звернути увагу на парадокс: Президент України Порошенко і західні союзники України підтримують зміни до Конституції, а експерти всередині України виступають проти.

Політики хочуть якнайшвидше завершити військовий конфлікт на Донбасі політичними методами, тоді як експерти бачать юридичні протиріччя закону про децентралізацію і величезні небезпеки, які він містить.

Незважаючи на те, що Конституція піддавалася нескінченним змінам з боку кожного Президента України, Основний закон і досі не запрацював

як норма прямої дії. Конституція України перестала бути легітимною. Тому варто створити представницький орган з розробки абсолютно нового Основного закону у відкритому режимі із залученням широкого кіл громадськості та експертів, і затвердити нову Конституцію на всеукраїнському референдумі.

Повна версія [тексту](#)

Науковий консультант з правових
питань Центру Разумкова
Віктор МУСІЯКА

ВР НЕ РОЗГЛЯДАТИМЕ ВІДСТАВКУ ШОКІНА, ПОКИ НЕ ЗМІНИТЬСЯ ПОЗИЦІЯ НАЙБІЛЬШИХ ФРАКЦІЙ

За інформацією голови парламентського комітету з питань запобігання та боротьби з корупцією Єгора Соболева у парламенті за відставку генпрокурора Віктора Шокіна зібрали 117 підписів.

Критика на адресу керівництва генпрокуратури лунає з боку західних союзників України. Але є більшість, яка проголосувала за призначення цього генпрокурора, і в основі цієї більшості пропрезидентська

політична сила. Думаю, без зміни позиції найбільших фракцій це питання не винесть на розгляд. [Повна версія тексту](#)

Заступник генерального директора - директор політико-правових програм Центру Разумкова Юрій ЯКИМЕНКО

Економіка

КРЕДИТОРИ ЩЕ НЕ ПРИЙНЯЛИ ОСТАТОЧНОГО РІШЕННЯ ПРО РЕСТРУКТУРИЗАЦІЮ БОРГУ УКРАЇНИ

Угода про реструктуризацію боргу — це тривалий процес, який розрахований до 1 грудня. Те, що договір ратифікований парламентом, не означає, що він набув чинності. Має бути рішення всіх кредиторів. Поки ми не маємо чіткої картини, в якому форматі воно буде зрештою прийнято. Росія взагалі категорично відмовляється бути учасником цього процесу.

Технічний дефолт — це не єдине питання до України. Є й інші, вони пов'язані з перебігом реформ, стосуються як економіки, так і не економічних питань. Зараз картина неоднозначна: немає успіхів у боротьбі з корупцією, не запрацювали органи боротьби з нею, не йде реформування судової системи, питання про децентралізацію бюджетної сфери зависло, податкова реформа не завершена. Триває складний, суперечливий процес і навіть попри те, що ухвалення реформаторських законів за останні місяці активізувалося, підстав вважають, що ми вписуємося у графіки, які встановив МВФ, немає.

У МВФ уникають однозначних оцінок того, як Україна виконує їхні умови. Проте в цілому за останній час МВФ непогано оцінював ситуацію в нашій країні. Під час Ялтинської європейської стратегії, яка цього року відбулася в Києві, звучали позитивні сигнали стосовно України. Наприклад, директор-розпорядник МВФ Крістін Лагард сказала, що фонд вражений прогресом у проведенні реформ, якого досягла Україна. Такі вислови не дають відчуття того, що нас можуть звинуватити в невиконанні умов і заморозити транш. Питання, безумовно, будуть, але це не спричинить призупинення фінансування.

[Повна версія тексту](#)

Науковий консультант з економічних питань Центру Разумкова Володимир СІДЕНКО

ЕКОНОМІЯ В ОБМІН НА ПОДАТКОВУ РЕФОРМУ

Про перспективи і ризики реформування податкової системи України з урахуванням нагальної потреби зменшення витрат державного бюджету.

Міністр фінансів у своїй недавній заяві стосовно проведення податкової реформи в Україні відзначила, що для її реалізації уряду доведеться скоротити витрати бюджету приблизно на 60 млрд. гривень.

За рахунок чого можна досягнути такої економії? Раніше очікувалося досягти значного скорочення витрат за рахунок системи держуправління, проте ці сподівання досі не виправдалися. Крім того, очевидно, що дешеві чиновники можуть обійтися державі дуже дорого.

Пора переглянути те, що ми фінансуємо. Більше половини державних підприємств або тих підприємств, у яких є значна державна частка, є збитковими і дотуються з бюджету. Потрібно визначити, наскільки різні дотації і пільги тим чи іншим підприємствам економічно виправдані. Перевірку слід розпочати з державних монополістів: Нафтогаз, Укрнафта, Укравтодор, Укрзалізниця. Держава не може від них відмовитися, як би вони не працювали, проте їхня фінансова діяльність залишається збитковою і непрозорою. Подібні підприємства повинні пройти аудит на предмет того, наскільки їм необхідні дотації у нинішньому обсязі.

Крім того, не можна забувати про таке розширення доходів як приватизація. На жаль, останні

два роки приватизація законсервована і прозвучала заява, що вона переноситься на наступні роки. Нісенітниця, оскільки у приватизованих підприємств з'явилися би стимули для ефективної роботи, а держава зменшила би свої витрати.

Я б не починав економію із соціальної сфери. Ця сфера і без того перебуває у глибокій кризі. Потрібно подивитися, наскільки раціонально є витратна частина бюджету, наскільки вона відповідає реальним потребам. Причому цей аналіз повинен виходити з економічних інтересів країни і не бути політизованим.

Стосовно радикальних проектів реформи податкової сфери (згідно з якими пропонується істотно знизити податки, що приведе до відповідного скорочення витрат бюджету), потрібно аналізувати, наскільки вони збалансовані й економічно обґрунтовані. Якщо у когось все-таки є пропозиції стосовно радикального зменшення податків, то паралельно він також повинен запропонувати, кому і в якому обсязі буде урізано державне фінансування.

[Повна версія тексту](#)

Директор економічних програм Центру Разумкова Василь ЮРЧИШИН

Енергетика

«НАФТОГАЗ» МАЄ ДОБРІ ШАНСИ ДОВЕСТИ У СУДІ, ЩО «ГАЗПРОМ» ЗАВИЩИВ ЦІНУ ГАЗУ

Рішення Стокгольмського арбітражного суду у справі, за поданням компанії «Нафтогаз» — про завищення ціни на російський газ для України, швидше за все буде наприкінці наступного року. «Газпром» своєю чергою відповів зустрічним позовом, в якому стверджує, що Україна не вибрала задекларовані в контракті обсяги палива. Інтереси «Нафтогазу» захищатиме норвезька компанія. Вона вже виграла суди за позовами чеської сторони до «Газпрому».

Росія визнала, що є обставина, яка грає на руку Україні, а саме — скасування на 2015 і 2016 роки принципу «бери або плати» (покупець зобов'язаний сплатити кошти, навіть якщо не вибрав зазначений

у контракті обсяг газу). Тобто «Газпром» погоджується, що Україні економічно недоцільно купувати обсяги палива, передбачені у контракті. Таким чином у Києва з'являється більше шансів. Контракт зафіксовано, що рішення Стокгольмського арбітражного суду в цій справі буде остаточним.

[Повна версія тексту](#)

Провідний експерт енергетичних програм Центру Разумкова Віктор ЛОГАЦЬКИЙ

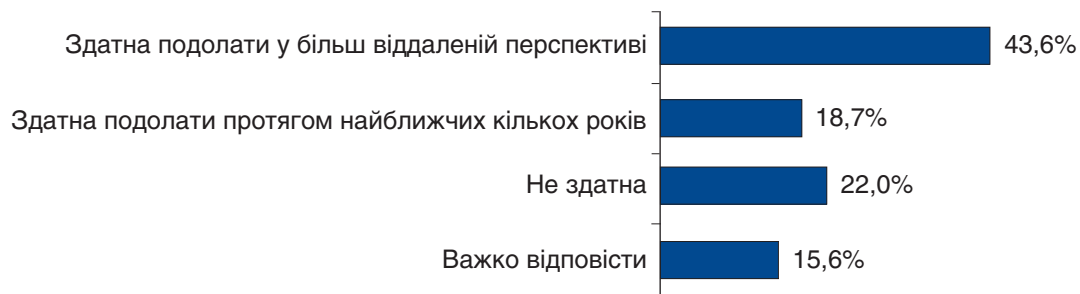
Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 12 по 19 вересня 2015 року. Було опитано 2008 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайнефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95.

Опитування проводилося у рамках моніторингу ставлення громадян до реформ в Україні. Дослідження проведене за підтримки Уряду Швеції.

Більш докладно з результатами соціологічних досліджень, проведених Центром Разумкова, можна ознайомитися на нашому сайті <http://www.razumkov.org.ua>.

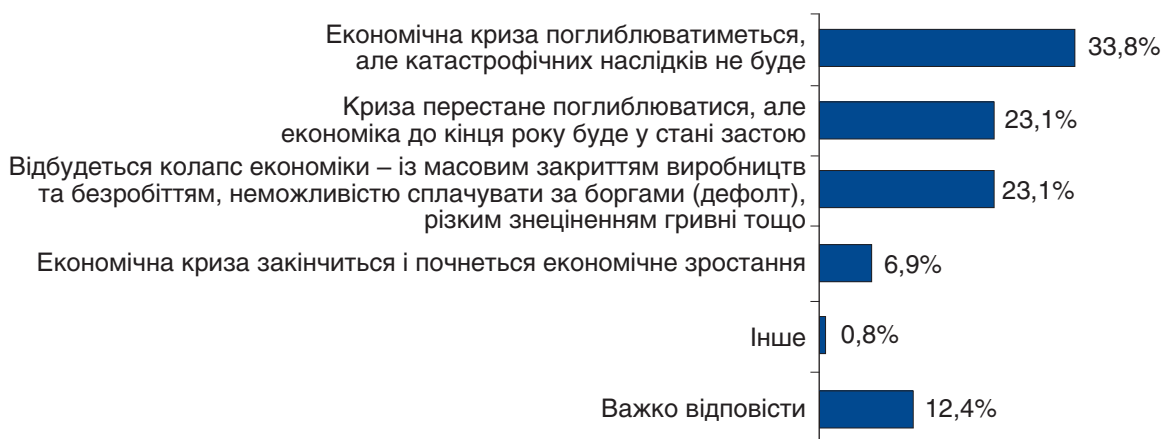
Чи здатна Україна подолати існуючі проблеми та труднощі?

% опитаних

Як Ви оцінюєте перспективи економіки України у 2015 році?

% опитаних

Оцінка перебігу реформ в Україні та дій влади у різних сферах за десятибальною шкалою, де "1" означає, що реформ майже або зовсім немає, а "10" – що реформи йдуть максимально успішно.

% опитаних

УЧАСТЬ У ФОРУМІ «ПОЛЬЩА-УКРАЇНА: ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ»

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Олексій МЕЛЬНИК взяв участь у Форумі «Польща-Україна: політика безпеки», організованого Фондом ім. Стефана Баторія 1-2 жовтня 2015р. у м. Варшаві.

Польсько-український Форум зібрав близько 50 учасників від двох країн – політиків, дипломатів, незалежних експертів, журналістів. Протягом двох днів дискусій учасники обговорили широкий спектр питань, що стосуються політики безпеки Польщі та України, стану та перспектив розвитку двосторонніх відносин.

Організатори зустрічі планують згодом опублікувати стислий звіт за підсумками роботи Форуму. Очевидно, що наголос в майбутній публікації буде зроблено на одній з головних тез, про яку говорили учасники, а саме – усвідомлення необхідності зміцнення відносин Україна-Польща, які мають ґрунтуватися не лише на наявності спільної загрози.

ЗУСТРІЧ З КОЛИШНІМ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОМ БОЛГАРІЇ

13 жовтня в Центрі Разумкова відбулася зустріч з колишнім Прем'єр-міністром Болгарії (1997-2001рр.) Іваном Костовим. У зустрічі від болгарської сторони також брали участь Надзвичайний і Повноважний Посол Болгарії в Україні Красимір Мінчев та радник Посольства Звездомір Пенков.

Центр Разумкова представляли генеральний директор Анатолій Рачок, заступник генерального директора – директор політико-правових програм Юрій Якименко, директор економічних програм Василь Юрчишин, співдиректор програм зовнішньої політики і міжнародної безпеки Олексій Мельник.

Під час зустрічі учасники обговорили досвід Болгарії та України у здійсненні реформ, необхідних для реалізації політики європейської інтеграції, сучасну суспільно-політичну та соціально-економічну ситуацію в Україні, перспективи мирного врегулювання збройного конфлікту з Росією та відновлення територіальної цілісності України.

Під час зустрічі також обговорювалися питання налагодження співпраці між Центром Разумкова та болгарським Центром аналізу та управління ризиками, який очолює пан Костов.

АНАЛІТИЧНА ДОПОВІДЬ «БОРГИ: ЧАС БРАТИ І ЧАС ВІДДАВАТИ. ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ»

Передмова

Серед головних викликів сучасності виокремлюються проблемні питання, пов'язані із станом державних фінансів, їх дефіцитами та накопиченими боргами. Упродовж останніх десятиліть минулого століття — період, коли у світі утворювалось багато нових економік — нерідкими були фінансові, валютні, боргові кризи в країнах, що розвиваються. Фінансові ж ринки розвинутих країн видавались стійкими, а наявні механізми кредитування (і запозичень) дозволяли урядам таких країн досить активно акумулювати ресурси на внутрішніх і зовнішніх ринках на практично безризиковій основі.

Останніми роками, хоча рівень боргів у структурі ВВП розвинутих країн часто перевищував відповідний рівень країн, що розвиваються, проте кризові ризики для розвинутих країн не виглядали високими. Адже вважалося, що вони мають практично необмежений доступ до фінансування дефіцитів.

Хоча боргові кризи були непоодинокими, проте розростання загальних, державних, зовнішніх боргів продовжувалося, оскільки ці кризи трактувалися як випадковості, зумовлені просто помилками тих чи інших гравців ринку, а зовсім не результатом системних провалів у механізмах ринкового регулювання. В ряді випадків нові запозичення дозволяли країнам запроваджувати успішні трансформації, створювати передумови для довгострокового стійкого зростання, однак не менш часто боргові ускладнення розростались до повномасштабних боргових криз.

Україна, яка тривалий час спиралася на інтенсивні запозичення на міжнародних ринках, також не змогла уникнути боргових негараздів і останнім часом потрапила в число найбільш проблемних держав-боржників, яким загрожує дефолт. Однак, на різних рівнях суспільства і у т.ч. в його керівних колах, виявилось суттєве нерозуміння чинників і механізмів поглиблення боргових проблем, що спровокувало і провокує різноманітні спекуляції на потребах вирішення боргової проблематики, шляхах недопущення катастрофічних сценаріїв для фінансової системи країни.

Актуальність боргової проблематики для України суттєво підвищилася, і сьогодні вона перейшла в розряд ключової (системно значущої), оскільки недопущення дефолту країни та реструктуризація її непомірного зовнішнього боргу є одним з головних поточних завдань влади. У зв'язку з цим, окремий огляд, присвячений аналізу певних ризиків, що постали перед Україною в результаті реструктуризації її зовнішнього боргу восени 2015р.

*Анатолій Рачок, генеральний директор
Центру Разумкова
12 жовтня 2015 р.*